

ТРАНСФОРМАЦІЙНА СПЕЦИФІКА ВЛАСНОЇ ВЕРСІЇ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ Л. ДАШВАР «ПОКРОВ»

Горбівненко Н.М.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: natashagorbivnenko@gmail.com

Незважаючи на подібність лексичних систем слов'янських мов, вони мають певні відмінності. Специфіка лексичних систем слов'янських мов зумовлює застосування перекладацьких трансформацій, які в перекладознавстві отримали різні класифікації. У своєму дослідженні ми спираємося на типології перекладацьких прийомів, запропоновані Ж. Дарбельне, Ж.-П. Вине, П. Ньюмарком, Я. Рецкером, Л. Бархударовим, О. Швейцером, О. Селівановою й ін.

Мета нашої перекладознавчої розвідки: проаналізувати специфіку лексичних трансформацій (синонімічних, кореферентних, метонімічних, метафоричних, конотативних) у власній версії перекладу роману Люко Дашвар «Покров».

Найчастіше у власній російськомовній версії перекладу роману Люко Дашвар «Покров» використовуємо синонімічні заміни. Синонімічні трансформації на лексичному рівні в перекладі представлені словниковими відповідниками лексем, що «отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір» [2]:

«– Усі нормальні йдуть на Банкову! – **збуджений** хлопець підхопив Мар'яну під руки, тягнув за течією» [Дашвар] // – Все нормальные идут на Банковую! – **разгоряченный** парень подхватил Марьяну под руку, потянул за течением.

Слово *збуджений* зі значенням «Який перебуває в стані нервового піднесення; неспокійний, схвильований» [3] в російськомовному перекладі замінюємо синонімічним словом *разгоряченный* зі значенням «Тот, что пребывает в возбужденном состоянии» [4].

«Мар'яна влипла в стіну будинку, ледь не розревлася: чому ж їй так хронічно не **щастить**?!» [Дашвар] // Марьяна влипла в стену дома, чуть не разрыдалась: почему ей так хронически не **везет**?!

Під час перекладу слово *щастить* зі значенням «Ітися на щастя, на успіх кому-небудь; удаватися, везти» [3] ми замінюємо контекстуальним синонімом *везет* зі значенням «Удаваться (об успехе, удаче в чем-либо)» [4].

У власній версії перекладу роману Люко Дашвар «Покров» застосовуємо антонімічну заміну (за визначенням більшості перекладознавців), проте О. Селіванова визначає таку заміну як різновид синонімічної [2]:

«**І не товста**, застрягла в 38-му розмірі» [Дашвар] // **И худенькая**, застрягла в 38-ом размере.

Прикметник *товстий* зі значенням «Ситий, гладкий, з тілом, що має більшу, ніж звичайно, повноту» [3] замінюємо антонімом *худой* у зменшувально-пестливій

формі *худенький* зі значенням «Тощий, сухощавый, с сухими, лишенными жира мышцами; противоп. тучный, полный» [4], додаючи оцінно-емотивне значення.

У перекладі роману Люко Дашвар «Покров» застосовуємо кореферентні заміни. У текстах оригіналу та перекладу персонажі позначаються різними властивими їм найменуваннями:

«I, здається, забув про Мар'янине існування» [Дашвар] // *И, кажется, забыл о существовании девушки.*

Присвійний прикметник *Мар'янине*, утворений від імені, у перекладі замінюємо на іменник *девушка* зі значенням «Лицо женского пола, достигшее половой зрелости, но не состоящее в браке» [4].

«– Мусь, ти тільки знайшла нормальну роботу, – нагадувала Поля...» [Дашвар] // *– Муся, ты только нашла нормальную работу, – напоминала подруга...* Акцентуючи увагу на відносинах персонажів, у перекладі ім'я *Поля* замінюємо на іменник *подруга* зі значенням «Девочка, девушка или женщина, с детских или с давних лет близко сдружившаяся с кем-нибудь» [4].

У власній версії перекладу роману Люко Дашвар «Покров» застосовуємо на лексичному рівні метонімічні трансформації, які О. Селіванова диференціює «залежно від статусу суміжних предметів, явищ, понять» [2]. Зокрема, використовуємо холонімічну трансформацію – заміну назви частини назвою цілого:

[Мар'яна] ... і тільки після того відчула на своїй спині сильні чоловічі долоні, а на своїй шії гарячі чоловічі вуста» [Дашвар] // *[Марьяна] ... и только после этого почувствовала на своей спине сильные мужские руки, а на своей шее горячие мужские губы.*

У власній версії перекладу застосовуємо метафоричні та фразеологічні трансформації. Наприклад, трансметафоризацію – заміну донорської сфери метафори [2]: *«А час летється, мов з відра!»* [Дашвар] // *А время-то летит!*

Фразеологізм *лити, мов з відра* в українській мові вживають для характеристики «великого дощу» [3]. Авторка цікаво обіграла цей фразеологізм для характеристики часу, ми у перекладі замінюємо його стертою метафорою *время летит* з донорською концептосферою ПТАХ.

Сталий український вираз *крутити ним, як циган сонцем* першоджерела ми трансформували у вираз *помыкать им, как душе угодно* в перекладному тексті. Метафоричне дієслово *крутити* замінюємо дієсловом *помыкать* у прямому значенні: «Неволить, подчинять своему произволу» [4].

У конотативному плані, услід за О. Селівановою, трансформації диференціюємо на оцінно-емотивні, експресивні та функціонально-стилістичні [2]. Результатом таких трансформацій є «міжмовні синонімічні відповідники, що відрізняються оцінно-емотивними, експресивними та функціонально-стилістичними відтінками значень» [1].

Функціонально-стилістичні трансформації представлені втратою або виникненням в перекладному тексті функціонально-стилістичного забарвлення мовних одиниць [2]:

«...Мар'яна навмисно дісталася Європейської площі заздалегідь – угамувати розбурхані сподівання, взяти себе в руки, без поспіху **видертися** Трьохсвятительською на Михайлівську площу...» [Дашвар] // ...Марьяна намеренно добралась до Европейской площади заранее – умерить взбудораженные надежды, успокоиться, без спешки **взобратся** по Трехсвятительской на Михайловскую площадь...

Під час перекладу розмовне *видертися* – «Із труднощами вибиратися, вилазити нагору, на щось високе» [3] ми замінюємо стилістично нейтральним словом *взобратся* – «С трудом взлезать, подниматься вверх на что-нибудь» [4].

«В Інтернеті Мар'яна наштовхнулася на цікавену пропозицію: **красний** пан продавав парфуми з феромонами» [Дашвар] // В Інтернеті Марьяна наткнулась на интереснейшее предложение: **приятный** господин продавал духи с феромонами.

Ми замінили народно-поетичне слово *красний* зі значенням «Те саме, що гарний; прекрасний, чудовий» [3] стилістично нейтральним синонімічним відповідником *приятный* зі значенням «Доставляющий удовольствие, радующий; нравящийся» [4].

«Очі чорні, глибокі, носик рівенький, не горбом, **вуста** принадні, волосся неслухняне хвилясте, аж забагато його» [Дашвар] // Глаза черные, глубокие, носик ровенький, без горбинки, **губы** пленительные, волосы непослушные, волнистые, уж больно много их.

Вжитий у поетичному стилі старослов'янізм *вуста* замінюємо стилістично нейтральним синонімічним відповідником *губы*.

Таким чином, застосувавши лексичні трансформації у власній версії російськомовного перекладу роману Люко Дашвар «Покров», нам вдалося утримати баланс денотативної, конотативної та прагматичної інформації першоджерела та перекладу твору.

Список використаних джерел

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Вид. 5-е, допов. Черкаси : Ю. А. Чабаненко, 2018. 240 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
3. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>.
4. Толковый словарь русского языка. Под ред. Д. Н. Ушакова. URL: <https://ushakovdictionary.ru/search.php>

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент Литвин І.М.